

TAPANA TURVALLISUUS

Kehittämisprojektin toiminta vuonna 2010

Toteutettu Työsuojelurahaston tuella

Alkusanat

Tapana turvallisuus -projekti on jatkoa turvallisuusjohtamisen arviointiprojektille, joka toteutettiin Ekokemissä keväällä 2009 ja jonka pohjalta kehitystyö aloitettiin heti loppusyksystä. Kehittämistyötä varten muodostettiin projektiryhmä, jonka päällikkönä ja projektin vetäjänä toimi Hannu Ukkonen. Projektiryhmän työtä on valvonut Ekokem-konsernin laajennettu johtoryhmä, jonka puheenjohtaja on toimitusjohtaja Timo Piekkari.

Projektiryhmän jäseninä ovat olleet Heikki Metsäranta, Seppo Eriksson, Raili Kulmala (30.9.2010 saakka), Martti Sinisalo, Pekka Hyvärinen, Jari Lehmus, Tarja Palonen, Tapio Heikkinen, Timo Kantola ja Marja-Liisa Ripatti (1.10. alkaen).

Tapaturmien ja läheltä piti -tilanteiden käsittelyn kehittämiseen ja havainnointikierrosten käynnistämiseen haettiin kehittämisavustusta Työsuojelurahastosta. Kehittämisavustus käytettiin asiantuntijapalveluiden hankkimiseen VTT:stä, josta asiantuntijoina koulutuksissa ja projektiryhmän kokouksissa sekä apuna muistioiden ja raporttien laadinnassa toimivat erikoistutkija Kaarin Ruuhilehto ja tutkija Jouko Heikkilä.

Projektiryhmä piti yhteensä 12 kokousta ajalla 17.2. – 1.12.2010. Lisäksi järjestettiin viisi koulutustilaisuutta ja kokeiltiin tapaturmatutkintamenettelyä muutamalla esimerkkitapauksella. Havainnointikierrokset viimeisteltiin koejakson perusteella.

Tavoitteeksi asetetut tehtävät saatiin valmiiksi. Ohjeiden revisiointi jatkuu edelleen laatuprojektin aikataulun mukaisesti. Projektiryhmän työn perusajatus on ollut se, että uudet toimintatavat ja tehtävät juurrutetaan osaksi normaalia arkityötä. Siten toiminnan ylläpitäminen ja tulosten seuranta jatkuvat yksiköissä.

Riihimäellä, joulukuussa 2010

Projektiryhmä

Sisällysluettelo

Alkusanat	2
Tiivistelmä	4
Projektin lähtökohta	5
Tavoitteet.....	5
Menetelmät	5
Tulokset.....	6
Johtopäätökset	13

Tiivistelmä

Projekti oli jatkoa turvallisuusjohtamisen arvioinnille, joka toteutettiin keväällä 2009. Vuonna 2009 työstettiin turvallisuusvisiota ja -periaatteita sekä valmisteltiin koko konsernia koskevia yhteisiä turvallisuusohjeita. Vuonna 2010 keskeistä projektin toiminnassa on ollut turvallisuustyön jalkauttaminen.

Kehittämisprojektin tavoitteena oli nostaa työturvallisuuden profiilia lisäämällä turvallisuusviestintää, määrittellä turvallisuusjohtamisen tavat tarkemmin ja tehdä niistä johdolle toimintaesitys, määrittellä konsernin yhteiset työtavat yhteistyönä eri toimipaikkojen ja Ekokem-Palvelun kanssa, kehittää tapaturmien ja läheltä piti -tilanteiden käsittelyä ja aloittaa turvallisuuden havainnointikierrokset sekä revisioityöturvallisuusohjeisto laatujärjestelmän revisioinnin yhteydessä.

Kehittämistyötä varten muodostettiin kymmenen henkilön projektiryhmä, jonka päällikkönä ja projektin vetäjänä toimi ympäristö- ja työsuojelupäällikkö. Vuoden 2010 keskeisiksi tehtäviksi määriteltiin turvallisuusviestintä, havainnointikierrosten käynnistäminen, tapaturmatutkinnan kehittäminen sekä yhteisiä toimintatapoja kuvaavan peruskoulutusmateriaalin (taskumuistion) laatiminen ja jakaminen jokaiseen toimipaikkaan sekä oman henkilöstön että ulkopuolisten urakoitsijoiden käyttöön. Samanaikaisesti sisällöllisen suunnittelun kanssa laadittiin tietojärjestelmätyökalut sekä havainnointikierrosten raportointiin että tapaturmien ja läheltä piti -tilanteiden tutkintaan.

Ekokemin koko henkilöstölle ja myös urakoitsijoiden Ekokemissä työskenteleville henkilöille jaettu Tapanaturvallisuus -taskumuistio on osoittautunut erinomaiseksi avuksi yhteistyökumppaneiden työntekijöiden perehdyttämisessä ja eri toimipaikkojen käytäntöjen yhtenäistämässä.

Havainnoinnin pääasiallisena tarkoituksena oli parantaa turvallisuutta lisäämällä turvallisten työtapojen käyttöä ja osoittaa näkyvästi esimiesten olevan kiinnostuneita turvallisuusasioista ja edellyttävän turvallisia työtapoja. Havainnoijat koulutettiin ja havaintokierrokset käynnistyivät ja toteutuivat suunnitellusti.

Sähköinen lomake vaaratilanteiden (läheltä piti -tilanteet, turvallisuushavainnot), tapaturmien ja vahinkojen ilmoittamiseen ja tutkimiseen uusittiin. Erityisesti tapahtumien syiden ja syntyyn vaikuttaneiden tekijöiden selvittämistä tehokkaiden parannustoimien pohjaksi painotettiin uudessa menettelyssä. Tavoitteena on oppia kokemuksista: ennalta ehkäistä vastaavat ja samankaltaiset tapahtumat sekä parantaa organisaation toimintaa turvallisuuden näkökulmasta.

Luonnosteltiin johdon turvallisuusraportti, jonka avulla pyritään edistämään turvallisuuden seurantatietojen hyödyntämistä turvallisuusviestinnässä henkilöstölle sekä toiminnan suunnittelussa ja seurannassa.

Projektiryhmän työskentelyn perusajatus oli se, että uudet toimintatavat ja tehtävät juurtuvat osaksi normaalia arkityötä. Toimintojen ylläpitäminen ja tulosten seuranta jatkuvat yksiköissä.

Projektin lähtökohta

Projektin taustana oli turvallisuusjohtamisen arviointiprojekti, joka toteutettiin keväällä 2009 ja sen pohjalta loppuvuonna aloitettu kehitystyö. Vuonna 2009 työstettiin turvallisuusvisiota ja -periaatteita sekä valmisteltiin koko konsernia koskevia yhteisiä turvallisuusohjeita.

Ekokem-konsernin tavoitteena on nolla tapaturmaa, hyvinvoiva henkilöstö ja haitallisilta altistumilta välttyminen. Ekokemin turvallisuustaso on vakiintunut kemianteollisuuden keskimääräiselle tasolle, mutta vuonna 2008 tapaturmataso huonontui. Turvallisuuden kehitysprojekti perustettiin parantamaan koko Ekokem-konsernin työturvallisuutta olennaisesti ja pysyvästi.

Vuonna 2010 keskeistä projektin toiminnassa on ollut turvallisuustyön jalkauttaminen.

Tavoitteet

Kehittämiprojektille asetettiin sekä toiminnallisia että kustannussäästötavoitteita. Toiminnalliset tavoitteet ovat seuraavat:

- Nostetaan työturvallisuuden profiilia lisäämällä turvallisuusviestintää. Kerrotaan enemmän teoista unohtamatta työturvallisuustavoitteita.
- Määritellään turvallisuusjohtamisen tavat tarkemmin ja tehdään niistä johdolle toimintaesitys.
- Määritellään konsernin yhteiset työtavat yhteistyönä eri toimipaikkojen ja Ekokem-Palvelun kanssa.
- Kehitetään tapaturmien ja läheltä piti -tilanteiden käsittelyä ja aloitetaan turvallisuuden havainnointikierrokset.
- Revisioidaan työturvallisuusohjeisto laatujärjestelmän revisioinnin yhteydessä.

Kustannussäästötavoitteeksi asetettiin tapaturmista aiheutuvien poissaolojen vähentäminen.

Menetelmät

Vuoden 2010 keskeisiksi tehtäviksi määriteltiin

- Turvallisuusviestintä
- Havainnointikierrosten käynnistäminen
- Tapaturmatutkinnan kehittäminen

- Yhteisiä toimintatapoja kuvaavan peruskoulutusmateriaalin (taskumuistion) laatiminen ja jakaminen jokaiseen toimipaikkaan sekä oman henkilöstön että ulkopuolisten urakoitsijoiden käyttöön.

Tehtäväkohtaiset toimintasuunnitelmat valmisteltiin ja käsiteltiin projektiryhmän kokouksissa, minkä jälkeen projektipäällikkö esitteli ne valvontaryhmälle (johtoryhmä) hyväksymistä varten. Samanaikaisesti sisällöllisen suunnittelun kanssa laadittiin tietojärjestelmätyökalut sekä havainnointikierrosten raportointiin että tapaturmien ja läheltä piti -tilanteiden tutkintaan.

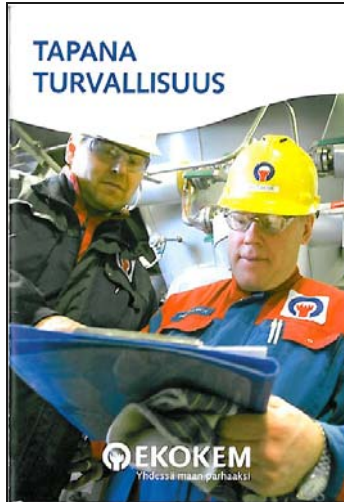
Puolen päivän koulutustilaisuuksia havainnoinnista pidettiin kolme (14. ja 22.4., 21.9.) ja tapaturmatutkinnasta kaksi (27. ja 28.9.). Havainnointikierroskoulutukseen kutsuttiin 30 henkilöä, joiden tehtäväksi kierrosten tekeminen oli määritelty. Tapaturmatutkintakoulutukseen osallistui osa esimiehistä, yhteensä kutsuttuja oli 27. Koulutetut esimiehet välittivät tietoja edelleen omissa toimipaikoissaan.

Erillisissä koulutustilaisuuksissa kouluttajana toimi asiantuntija VTT:stä. Lisäksi projektipäällikkö on kiertänyt eri toimipaikoilla pitämässä informaatioiskuja Tapana turvallisuus -projektista, havainnoinnista ja yhteisistä toimintatavoista. Hän osallistuu myös kaikkiin tapaturmatutkintoihin kuluvana vuonna.

Havainnointikierrosten käynnistymistä on seurattu projektiryhmässä tarkastelemalla tietojärjestelmään kertyneitä yksittäisiä raportteja ja sieltä saatavilla olevia tilastoja. Projektipäällikkö on kirjoittanut kierroksista konsernin sisäisessä lehdessä ja intranettiin kuukausittain tekemänsä turvallisuuskatsauksen yhteydessä.

Tulokset

Turvallisuusviestintä. Projektin toiminnasta vuonna 2010 pidettiin henkilökunnalle kaksi informaatiotilaisuutta maaliskuussa (5.3. ja 22.3.). Puheenvuoron käyttivät konsernin toimitusjohtaja (turvallisuustyön tavoitteet), projektin päällikkö (projektin tähänastinen toiminta ja tulevat toimet) sekä VTT:n edustaja (havainnointikierroksien suunnittelu ja tavoitteet).

Ekokemin koko henkilöstölle ja myös urakoitsijoiden Ekokemissä työskenteleville henkilöille jaettiin Tapana turvallisuus - taskumuistio, johon on koottu kuvaukset kaikissa Ekokemin töissä yhteisestä noudatettavista työtavoista.

Taskumuistio laadittiin projektiryhmän johdolla.

Muistiossa käsitellään lyhyesti turvallisen työskentelyn keskeisiä tapoja kuten esimerkiksi liikkumista Ekokemin alueella, suojainten käyttöä, riskinarviointia, työlupakäytäntöä, telineillä, tikkaila, suljetuissa ja ahtaissa paikoissa työskentelyä.

Turvallisuuden seurantatiedot ja turvallisuuteen liittyvät tapahtumat – esimerkiksi tapaturmaraportit ilman henkilötietoja – ovat kaikkien luettavissa Ekokemin tietojärjestelmässä. Sen lisäksi projektipäällikkö laatii kerran kuukaudessa erillisen turvallisuuskatsauksen intranettiin. Myös sisäisessä Kempostissa käsitellään turvallisuusasioita säännöllisesti.

Havainnointikierrosten käynnistäminen. Havainnoinnin pääasiallisena tarkoitus oli parantaa turvallisuutta lisäämällä turvallisten työtapojen käyttöä. Esimiesten tehtävänä on osoittaa näkyvästi olevansa kiinnostuneita turvallisuusasioista ja edellyttävänsä turvallisia työtapoja

- motivoimalla ihmisiä käyttämään Ekokemin määrittelemiä yhteisiä turvallisia toimintatapoja
- lisäämällä turvallisuusasioita koskevaa vuorovaikutustaan työntekijöiden kanssa
- hankkimalla tietoa siitä, miten kentällä todella toimitaan: tukemalla myönteistä kehitystä ja puuttamalla ei-turvallisiin toimintatapoihin
- parantamalla omaa ja muiden riskitietoisuutta sekä ymmärrystä kunkin panoksesta turvallisuuden tekemisessä.

Havainnoitaviksi toimintatavoiksi oli alussa määritelty

- vaarojen tunnistus ja riskinarviointi
- työvaatetus ja suojainten käyttö
- aliurakoitsijayhteistyö
- kuljetukset, lastaukset ja purku.

Näistä toimintatavoista on olemassa lyhyt kuvaus kaikille jaetussa Yhteiset toimintatavat - taskumuistiossa ja yksityiskohtaiset ohjeet yhtiöiden toimintajärjestelmissä.

Kierroksen tekijä saattoi halutessaan tehdä havaintoja myös muista Yhteiset toimintatavat - taskumuistion sisältämistä työtavoista.

Koulutukset järjestettiin huhtikuussa ja kesä oli kokeilukautta, jonka jälkeen päätettiin jatkosta. Syksyllä havainnoitaviin kohteisiin lisättiin siisteys ja järjestys sekä liikkuminen, ja koulutettiin viisi havainnoitsijaa lisää.

Kierrokset käynnistettiin koulutuksella, jossa käytiin läpi johtoryhmän hyväksymä menettelykuvaus havainnointikierroksista (menettelyohje toimintajärjestelmässä):

- Kierroksia tekevät erikseen nimetyt henkilöt: johtoryhmän jäsenet, esimiehet ja muut asiantuntijat. Yksikön vastuuhenkilö tai muu havainnoitsija voi kutsua mukaansa henkilön työsuojeluorganisaatiosta. Havainnointikierroksia tehdään myös oman vastuualueen ulkopuolella ja myös Ekokemin yhteistyökumppaneiden työskentelystä.
- Jokainen nimetty tekijä tekee vähintään kaksi raportoitua havainnointikierrosta kuukaudessa. (Toiminta käynnistettiin kesäkuukausien koejaksolla.)
- Havainnointi tehdään seuraamalla työn tekemistä ja keskustelemalla siitä työtä tekevän henkilön tai työryhmän kanssa työpaikalla. Havainnoija antaa näkemästään ja kuulemastaan välittömän palautteen asianomaisille henkilöille. Lisäksi hän raportoi jokaisen kierroksen sähköisellä lomakkeella toimintajärjestelmään. Havainnoitavien ihmisten nimiä ei kirjata raporttiin.
- Jos havainnointikierroksella todetaan tarvetta toimenpiteisiin, tieto kirjataan havainnointiraporttiin, josta se välitetään toiminnan vastuuhenkilölle korjaavien toimenpiteiden toteuttamista varten.
- Esimiehet keskustelevat havainnointituloksista henkilöstönsä kanssa määrävälein esimerkiksi yksikkö/ryhmäkokouksissa tai vastaavissa. Projektipäällikkö kokoaa määrävälein yhteenvedon havainnointikierrosten toteumasta. Havainnointikierrosten toteutumista ja tuloksia seurataan laajennettuna johtoryhmässä. Ryhmänjohtajat raportoivat puolivuositain havainnointikierrosten toteutuman osana turvallisuusraporttiaan (kierrosten määrä ja sisältö, toimenpiteet ja toimenpiteiden toteutus) johtoryhmässä.
- Projektiryhmä seuraa ja tukee havainnointikierrosmenettelyn käynnistymistä vuoden 2010 aikana. Käynnistysvaiheen jälkeen havainnointikierrosmenettelyn ylläpito ja seuranta on kokonaan linjaorganisaatiolla.

Koulutus perustui VTT:n Turvalliset työtavat -hankkeen oppaisiin *Havainnointi- ja palautemenettelyn suunnittelu ja käynnistys* sekä *Turvallisuuskeskustelut -menettelyn suunnittelu ja käynnistys*. Saatavilla Internetissä <http://virtual.vtt.fi/virtual/proj3/tyotapa/>

Koejakson aikana tehdyistä havaintokierrosraporteista (95 kierrosta, 202 havaintoa) tehtiin yhteenveto, jossa tarkasteltavina olivat mm. tehtyjen kierrosten määrä/henkilö, havaintojen määrä/kohde, havainnoitujen työtapojen turvallisuus ja toimenpiteisiin johtaneiden havainnointien määrä. Lisäksi tarkasteltiin, miten hyvin raportoitu havainto palvelee tavoitetta ja miten havainto olisi hyvä kirjata.

Kaikki havainnointiin velvoitetut henkilöt olivat tehneet kierroksia vaaditun määrän. Kolmasosa havainnoista koski työvaatetusta ja suojaimia ja lähes yhtä paljon vaarojen tunnistusta ja riskinarviointia. Kierroksista 61 % sisälsi vain turvallisiksi arvioituja työtapoja, 28 %:ssa oli löytynyt sekä turvallista että ei-turvallista toimintaa. Reilu kymmenesosa havainnoista oli tehty tilanteessa, jossa työskentely oli arvioitu yksinomaan ei-turvalliseksi. Toimenpiteitä oli ehdotettu tehtäväksi noin puolessa raporteista. Ehdotukset koskivat mm. ohjeiden täsmentämistä, toimintatapojen kehittämistä sekä tilojen ja välineiden hankkimista tai korjaamista.

Arvio siitä, miten hyvin tehty havainnointi palvelee tavoitetta, tehtiin vain raportin perusteella. Jos se sisälsi jotain seuraavaa, havainnoinnin arvioitiin palvelleena tavoitetta hyvin:

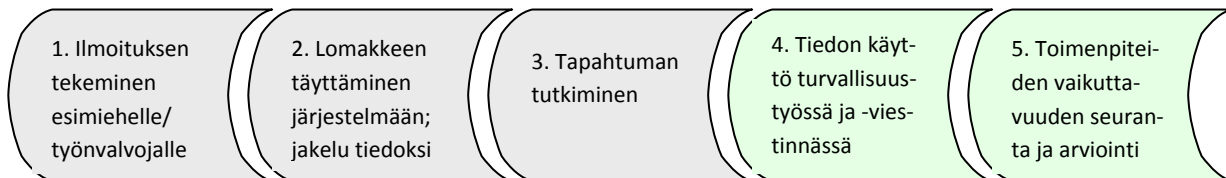
- Tehdään havaintoja siitä, miten ihmiset toimivat ja työskentelevät = miten paljon sovittuja turvallisia työtapoja nyt käytetään
- Huomataan ihmisten turvallisuuden huomioon ottavat työtavat ja muut ponnistelut turvallisuuden hyväksi ja annetaan niistä tunnustusta
- Sovitaan siitä, millaista toimintaa/työskentelyä jatkossa toteutetaan ja miten muutosta tuetaan/seurataan
- Kuunnellaan ihmisten omaan toimintaansa, tehtäviinsä ja työympäristöönsä kohdistuvia ajatuksia ja ehdotuksia.

Osassa raporteista oli erinomaisesti kirjattu edellä kuvattuja asioita, jotkut olivat hyvin niukkoja ja saattoivat sisältää vain havainnoijan arvion ilman mitään perusteluita tai työskentelyn kuvausta. Joissain tapauksissa oli kirjattu todettu korjattavaksi puute, vaikka myönteisen palautteen olisi voinut antaa siitä, että asiaa oli jo viety eteenpäin ja puuttuva suojaus hankinnassa. Kirjaustapa ja tavoitteen palveleminen ovat kytköksissä. Kaikki tehdyt raportit ovat intranetissä kaikkien ekokemiläisten katseltavissa. Silloin olisi tärkeätä, että kirjaukset palvelisivat a) muiden havainnoitsijoiden oppimista, b) havainnoitaville annettavana (mahdollisimman myönteisenä) palautteena. Yksittäisten raporttien säännöllinen tarkastelu yhdessä esimerkiksi esimiesten kokoontumisissa edistäisi molempia.

Kokeilujakson jälkeen raportointilomaketta muutettiin niin, että toimenpide-ehdotusten jatkokäsittely ja toteutunut toimenpide tulee täsmällisemmin kirjatuksi, että toteutumista on mahdollista seurata ja että aikaansaamiset on helposti koottavissa seurantaraportteihin.

Tapaturmatutkinnan kehittäminen. Ekokemissä oli käytössä sähköinen lomake työtapaturmien ilmoittamiseen sekä erillinen sähköinen lomake läheltä piti -tapahtumien ilmoittamiseen. Jälkimmäinen kattoi myös muut kuin työturvallisuuteen liittyvät tilanteet, esimerkiksi syttymät ja vuodot. Turvallisuusjohtamisen arvioinnissa vuonna 2009 Ekokemiä oli kehoitettu parantamaan erityisesti tapahtumien syiden (juurisyyden) selvittämistä tehokkaiden parannustoimien pohjaksi. Projektiryhmä aloitti tapaturmatutkinnan kehittämisen tarkistamalla ja täsmentämällä tapaturmien ja läheltä piti -tilanteiden ilmoittamis- ja käsittelymenettelyn. Samanaikaisesti tehtiin muutoksia olemassa olleeseen sähköiseen raportointilomakkeeseen.

Tapaturmien ilmoittamis- ja käsittelymenettely hyväksyttiin Ekokem-konsernin johtoryhmässä syyskuussa 2010 (Kuva 1). Sitä noudatetaan yhtiön henkilöstölle ja ulkopuolisten urakoitsijoiden henkilöstölle tapahtuneen tapaturman ja läheltä piti -tilanteen ilmoittamisessa, tutkimisessa ja tapahtumasta saatavan tiedon hyödyntämisessä toiminnan turvallisuuden parantamiseksi. Tavoitteena on oppia kokemuk-
sista: ennalta ehkäistä vastaavat ja samankaltaiset tapahtumat sekä parantaa organisaation toimintaa turvallisuuden näkökulmasta. Menettely koskee työtapaturmia, läheltä piti -tilanteita ja ammattitau-
tiepäilyjä.

Kuva 1. Ilmoitus- ja käsittelyprosessi jaettiin viiteen kokonaisuuteen, joihin jokaiseen laadittiin yksityiskohtaiset ohjeet tehtävä-
jaosta ja tehtävistä organisaatiossa.

Tapaturmailmoituslomake uusittiin ja siihen laadittiin tutkintaosa. Samaa ilmoituslomaketta käytetään myös läheltä piti -tapahtumien ja erilaisten muiden vaaratilanteiden ilmoittamisessa. Näissä ei uuden lomakkeen käyttöönottovaiheessa velvoiteta täyttämään tutkintaosaa. Tutkintaa suositellaan ja pyritään edistämään esimerkein, mm. projektin vetäjän ohjaavalla osallistumisella vuonna 2010 tehtäviin käsitte-
lyihin.

Ilmoituslomakkeen täyttö on tehty itseohjautuvaksi siten, että täytettäviin kohtiin on saatavissa näkyviin lisäohje tai -tietoa ("infonappi"). Lisäksi lomake on jaettu selkeisiin osiin:

- Taustatiedot vahingoittuneesta/vaarassa olleesta, tehdystä työstä ja tapahtumapaikasta
- Tapahtuman kuvaus, tilanteessa välittömästi tunnistettujen tapahtumaan johtaneiden tekijöiden kuvaus, kuvaus siitä miten tapahtuma olisi voitu välttää ja siitä mitä välittömiä toimenpiteitä on tarpeen tehdä, jotta tapahtuma ei toistu.
- Tapahtumatutkinta, erillinen kokonaisuus, joka saadaan näkyviin ilmoituslomakkeelle painikkeen avulla.
- Toimenpide-ehdotukset, vastuuhenkilöt ja toteutuksen aikataulu ja kuvaus toteutuneesta toimenpiteestä, jos se poikkeaa esitetystä.

Tapahtumatutkintaosion laadinnassa käytettiin apuna VTT:n Työturvallisuuden ja potilasturvallisuuden vaaratapahtumien käsittelyn integrointi ja ennakoiva riskien hallinta terveydenhuollossa -hankkeessa laadittua, vuoden 2010 alussa julkaistua opasta *Vaaratapahtumista oppiminen – opas sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatioille*. <http://www.vtt.fi/proj/typorh/> Vaikka kyse on toiselle toimialalle suunnatusta oppaasta, sen tapahtumatutkintaa ohjaavat periaatteet ja työkalut ovat sovellettavissa myös muille aloille.

Tutkinta perustuu systeemiajatteluun ja pyrkii tarkastelemaan toimintaprosesseja sekä yksiköiden ja koko organisaation turvallisuuden johtamisen prosesseja. Huomioon otetaan myös inhimillisen toiminnan luonne ja tehtävien ihmiselle ja yhteisölle asettamat vaatimukset. Tutkintaosion rakenne on seuraava:

- Tutkintakohde ja -ryhmä (tarkastellaan, mitä työtä/tehtävää/toimintaa/prosessia/organisaation osaa tai osia, mukaan lukien rajapinnat, pitää kehittää ja mitä asiantuntemusta tutkivaan ryhmään tulee hankkia: ryhmän vetäjä ja jäsenet)
- Riskienhallintamenettelyt (tarkastellaan, onko tarvetta parantaa tapahtuman havaitsemista, onko mahdollista poistaa tai pienentää työhön liittyviä vaaroja, onko mahdollista suojautua paremmin ko. vaaroilta tai lieventää niistä johtuvia seurauksia. Ja kaikkiin kolmeen kohtaan: mitä pitäisi tai voitaisiin tehdä paremmin.)
- Inhimillinen toiminta (tarkastellaan, millaisia tyypillisiä virheitä/ei turvallisia ratkaisuja ihminen tekee vaatimuksiltaan erilaisissa tehtävissä, miten voidaan tukea toivottavaa ja onnistunutta tekemistä ja karsia riskinottoa)
- Toimintaedellytykset ja olosuhteet (tarkastellaan seuraavia tekijäryhmiä, lomakkeella on jokaisesta ryhmästä useita kysymyksiä: oliko tällä tekijällä osuutta tapahtuman kulkuun)
 - o Kommunikointi ja tiedonkulku (tarkastellaan kaikkea kommunikaatiota henkilöiden, ryhmien ja yksiköiden välillä)
 - o Koulutus, perehdyttäminen ja osaaminen (tarkastellaan työtä tekevien tietoja, taitoja, kokemusta, perehtyneisyyttä, koulutusta ja ohjausta työhön)
 - o Koneet, laitteet ja tarvikkeet (tarkastellaan koneiden, laitteiden ja tarvikkeiden saatavuutta, käytettävyyttä (ergonomiaa), toimintakuntoa ja käytön ohjeistusta)
 - o Yksilölliset tekijät (tarkastellaan mm. väsymyksen tai vireystilan vaikutusta, päihteiden tai lääkkeiden mahdollista osuutta ja henkilön soveltuvuutta tehtävään: oliko tehtävä liian vaativaa fyysisesti tai psyykkisesti, oliko henkilöllä tilapäisesti tai pysyvästi vaikeuksia suoriutua ko. tehtävistä)
 - o Toimintatavat (tarkastellaan tehtävää, työmenetelmiä, toiminta- ja menettelytapoja toimintaprosessissa, ohjeita ja muita työn suorittamisen ohjausta ja avun saamista tarvittaessa)
 - o Tiimin/ryhmän toiminta (tarkastellaan tapahtumaan osallistuneiden ihmisten toimintaa yhteiseen tavoitteeseen pyrkivänä tiiminä, työyhteisönä)
 - o Työympäristö ja -välineet, resurssit (tarkastellaan fyysisiä ja psyykkisiä työolosuhteita ja työn tekemisen edellytyksiä. Tähän sisältyvät myös uusien tietojärjestelmien käyttöönotto ja muut teknisten järjestelmien ongelmat.)

- o Yhtiö ja johto (tarkastellaan yhtiön kulttuuria ja erityisesti ylempien tasojen johdon toimintaa).
- Kehittämisen kohteet (tarkastellaan, miten yhtiössä nyt hallitaan tapahtumaan liittyviä tilannekohtaisia tekijöitä = kaikki edellä käsitellyt tutkintaosion kohdat - ja onko tapahtuman pohjalta syytä ottaa turvallisuuden johtamisen prosesseja tarkemman tarkastelun kohteeksi)
- Toimenpide-ehdotukset (ehdotukset = mitä ja miten kehitetään. Johtamis-, ohjaus- ja hallintaprosessien kehittämisen sisältö riippuu paljon siitä, millainen ongelma tapahtumaan liittyen on havaittu ja miten yhtiössä toiminta on organisoitu ja vastuut jaettu. Yleisesti kuitenkin keskeiset tehtävät ovat a) hallittavan kohteen (tiedonkulku, osaaminen, käsitykset tavoitteista, laitteiden kunto jne.) tilan seuranta, b) tarvittavien toimenpiteiden määrittäminen, c) tarvittavien toimenpiteiden toteuttaminen.

Uutta tapaturmatutkintamallia koekäytettiin syyskuussa sattuneen tapaturman tutkinnassa. Projekti-päällikkö osallistui tutkintaan ja hänen mukaansa käyttökokemukset olivat myönteisiä. Uuden menetelmän myötä myös yhteistyö urakoitsijoiden työntekijöille tapahtuneiden tapaturmien tutkinnassa on tehostunut. Muun muassa yhteistyöyritysten toimitusjohtajia on ollut mukana tutkinnassa.

Turvallisuushavaintoilmoitus. Vaaratilanteet oli aiemmin ilmoitettu vain sähköisellä lomakkeella. Ilmoittamista haluttiin lisätä luomalla helpommin kenttäolosuhteissa toimiva tapa. Projektiryhmä laati turvallisuushavaintoilmoituksen, joka taskukokoisena vihkosena on pidettävissä mukana ja tarvittaessa helposti täytettävissä. Vihkoset olivat tätä kirjoitettaessa painossa. Ne jaetaan henkilöstölle ja yhteistyökumppaneille heti, kun ovat valmiita. Käsittelyprosessi on samanlainen kuin sähköisellä lomakkeella ilmoitettaessa.

Yksiköiden johtajien raportointi turvallisuustilanteesta yksikössään. Vuonna 2009 laaditun turvallisuusohjelman mukaan kukin ryhmänjohtaja raportoi kaksi kertaa vuodessa johtoryhmälle turvallisuudesta mm. toimintayksikön turvallisuustilanteen, turvallisuuden kehitystoimet ja havainnointikierroksen toteutumisen. Raportointi on ollut epäyhtenäistä, raportointimallia tai täsmällisempää ohjetta sisällöistä ei ole laadittu. Raportit ovat painottuneet jälkikäteisten mittareiden tarkasteluun ja korjaaviin toimiin.

Projektiryhmä luonnosteli raportointimallia: mitä seurantatietoja tilanearvioon on saatavilla ja miten niiden pohjalta tiivistetään arvio siitä, miltä yksikkö näyttää turvallisuuden näkökulmasta. Seurantatietoa on saatavilla muun muassa

- siitä, miten säännöllisesti ja järjestelmällisesti turvallisuusasioita käsitellään johtoryhmän kokouksissa
- tapaturmista ja muista vahingoista, läheltä piti -tilanteista
- vaaratapahtumista (läheltä piti, turvallisuushavainnot) tehdyistä ilmoituksista
- havainnointikierrosten tekemisestä ja niissä tehdyistä havainnoista

- tarkastustoiminnasta (viranomaistarkastukset, omat tarkastukset, työhygieeniset mittaukset)
- auditoinnit (omat ja ulkoiset)
- riskienarvioinneista
- työterveyshuollon selvityksistä ja katsauksista
- turvallisuuskoulutusrekisteröinnistä ja perehdytystiedoista
- ilmapiirikartoituksen turvallisuusaiheisista kysymyksistä (joka 2. vuosi)
- kaiken edellä olevan seurantatiedon pohjalta suunnitelluista kehittämistoimenpiteistä sekä niiden toteuttamisesta.

Yksittäisten mittareiden tiedoista tulisi koota kokonaiskuva yksikön tilanteesta. Millainen on yksikön tilanne turvallisuuden suhteen: mitkä ovat yksikön vahvuudet, missä asioissa kuluneella raportointikaudella on edistytty (kehittämialueet ja -tavoitteet), missä asioissa toimintaa tulevalla kaudella parannetaan. Turvallisuusraporttiin voisi sisältyä myös koko henkilöstön oma arvio siitä, miten hyvän turvallisuuden edellytykset (kyky ja halu ymmärtää toimintaan liittyvät vaarat ja toimia niiden hallitsemiseksi) toteutuvat yksikössä.

Vuonna 2011 on suunnitteilla raportoinnin uudistaminen laajemminkin. Turvallisuusraportoinnin viimeistely tehdään siinä yhteydessä.

Johtopäätökset

Projektiryhmä sai valmiiksi sille asetetut tehtävät. Uudet toimintatavat ja työvälineet ovat käytössä. Vuonna 2010 turvallisuusasioista on viestitty henkilöstölle monipuolisesti ja jatkuvasti. Myös yhteistyökumppaneiden suuntaan on lisätty yhteistyötä turvallisuuden varmistamiseksi. Kertyneet kokemukset uusista toimintatavoista ja työvälineistä ovat olleet rohkaisevia: ne on otettu käyttöön ja niiden avulla on tunnistettu kehitettäviä kohteita ja toteutettu kehittämistoimia.

Ekokemin henkilöstön työtaturmien lukumäärä vuonna 2010 on selvästi edellistä vuotta pienempi. Haasteellista on hyvän suuntauksen ja kehittämisen säilyttäminen senkin jälkeen, kun ”Tapana turvallisuus” muuttuu erillisestä projektista tavaksi toimia turvallisesti ja ottaa turvallisuus huomioon osana jokaista tehtävää ja kaikkien toimintaa. Juurtumista pyrittiin varmistamaan jo projektissa kehitetyillä, linjaan vastuutetuilla menettelyillä. Jatkossa on kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, että turvallisuus kehittyy ja pysyy aitona arvona, joka otetaan huomioon päätöksenteossa ja päivittäisessä toiminnassa.